

طرح ملی حفظ قرآن کریم

مصوب جلسات بیست و پنجم و بیست و نهم مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲ و ۱۳۹۴/۱۲/۱۵ شورای توسعه فرهنگ قرآنی
تاریخ ابلاغ: - شماره ابلاغ:

در اجرای مواد ۱ و ۲ و بندهای چهار و شش ماده ۴ منشور توسعه فرهنگ قرآنی، در جلسه
بیست و پنجم و بیست و نهم مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲ و ۱۳۹۴/۱۲/۱۵ شورای توسعه فرهنگ قرآنی
«طرح ملی حفظ قرآن کریم» به شرح ذیل به تصویب رسید:

بسم الله الرحمن الرحيم

یکی از چیزهایی که می‌تواند تدبیر در قرآن را به ما ارزانی بدارد، حفظ قرآن است.
ما حافظ قرآن کم داریم. من قبلاً گفتم که در کشور ما حداقل باید یک میلیون نفر حافظ قرآن باشند - حالا یک میلیون که عدد کمی است نسبت
به این جمعیتی که ما داریم- اما حالا چون دوستان الحمدلله یک قدمهایی فراهم کرده‌اند، کارهایی را مشغول شده‌اند و دارند برنامه‌هایی را فراهم
می‌کنند برای اینکه آن‌شاهانه حفظ راه بیفتد، ما هم امیدمان بیشتر شده و به جای یک میلیون، می‌گوییم:
ان شاء الله ما باید ده میلیون حافظ داشته باشیم.

رهمر تنظیم انقلاب ۱۳۹۰/۵/۱۱

مقدمه

تحقق آرمان‌های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در گرو فراگیری شدن فرهنگ قرآنی در سطوح مختلف نظام و جامعه اسلامی است. توسعه این فرهنگ به معنای تعمیق و تمعق ایمان، شناخت و ارتباط و انس با قرآن و عمل به آموزه‌های قرآن توسط آحاد جامعه و مسئولان نظام است. این مهم مستلزم تعلیم قرآن به همه افراد جامعه است و ترویج فرهنگ حفظ قرآن و افزایش تعداد حافظان کلام وحی در کشور یکی از مهم‌ترین راهبردها در این تعلیم است. توجه به شیوه تعلیم در سیره و تذکر مقام معظم رهبری (مدظله) نسبت به اهمیت حفظ قرآن و کمبود جدی حافظان قرآن در جامعه اسلامی ایران و تصریح ایشان بر ضرورت وجود حداقل ده میلیون نفر حافظ قرآن در کشور می‌تواند اهمیت توجه به این راهبرد را گوشزد کند. دستیابی به این هدف نیازمند همت و اراده ملی و برنامه‌ریزی صحیح است. طرح ملی حفظ قرآن، اصول، رویکردها، راهبردها و اقدامات لازم برای تحقق مطالبه مقام معظم رهبری مبنی بر تربیت ۱۰ میلیون حافظ قرآن در کشور را تبیین نموده است. این طرح ملی با نگاه سلسله مراتبی ذیل سند راهبردی توسعه آموزش عمومی قرآن موضوع ماده ۴ قانون برنامه پنجم جمهوری اسلامی ایران تعریف می‌شود؛ اگر چه این طرح ارتباط وثیقی با حوزه‌های تبلیغ و ترویج، و پژوهش و آموزش عالی و مدیریت کلان توسعه فرهنگ قرآنی دارد.

تعاریف

حفظ قرآن: به یاد سپاری آیات قرآن و نگاهداشت و جلوگیری از فراموشی آیاتی که در فرآیند تعلم به حافظه سپرده شده است.
حافظ قرآن: فردی که توانایی دارد همه یا بخش قابل توجهی از آیات قرآن را به صورت صحیح و روان با تلفظ عربی حروف و حرکات در حد تمایز همراه با درک معنای ظاهری آیات از بر بخواند.

در آفق ۱۴۱۴، حفظ قرآن کریم، امری فراگیر بین تمامی اقشار جامعه اسلامی ایران خواهد بود؛ به گونه‌ای که تعداد حافظان قرآن کریم در کشور به ۱۰ میلیون نفر خواهد رسید. برنامه‌های آموزشی و محافل حفظ در سراسر کشور برپا شده و استفاده از آیات قرآن کریم در گفتگوها و تعاملات روزمره عموم و فرهیختگان رایج خواهد شد.

اصول و رویکردهای اساسی

۱. هدف از حفظ قرآن، افزایش «ایمان»، «شناخت»، «انس» و «عمل» به قرآن است. حفظ راهی برای قرائت مستمر و عمل به آیات قرآن است. لذا ضرورت دارد در برنامه‌های تربیت حافظ، به فهم قرآن کریم توجه ویژه شود.
۲. لازم است تا پایان سند چشم‌انداز در ۱۴۰۴ کلیه ظرفیت‌ها برای ترویج و فرهنگ‌سازی حفظ قرآن به کار گرفته شود و سامانه‌ها و سازوکارهای اجرای طرح ملی، مستقر و حدود یک‌سوم از چشم‌انداز طرح (۲/۵ میلیون حافظ کل قرآن) محقق شود.
۳. تربیت حافظان مبلغ و حرفه‌ای قرآن برای حضور و ارائه برنامه در محافل تبلیغی ترویجی داخلی و بین‌المللی امری لازم است اما در این طرح منظور از ۱۰ میلیون حافظ قرآن چنین سطحی از تسلط بر حفظ نیست.
۴. نیل به ۱۰ میلیون حافظ قرآن، بدون ایجاد تحول اساسی در سبک زندگی فردی و اجتماعی و رویکردهای مدیریتی ممکن نیست. ابعاد این تحول در نوع نگاه به قرآن، چگونگی نقش‌آفرینی اجتماعی و مرجعیت قرآن در زندگی از اهمیت بیشتری برخوردار است.
۵. برنامه‌ها و روش‌های ترویج و آموزش حفظ قرآن بر اساس تفاوت در ظرفیت و امکانات افراد اجتماع، می‌بایست از کثرت و تنوع برخوردار باشد بنابراین لازم است راهبردها و اقدامات اختصاصی برای گروه‌های مختلف لحاظ شود.
۶. قدم نخست در حفظ قرآن، اعتقاد و باور به اهمیت و انگیزه برای حفظ است. لذا در فعالیت‌های اجرایی باید به ترویج جایگاه و انگیزه‌سازی برای حفظ توجه ویژه شود.
۷. گرچه بکارگیری انگیزاننده‌های مادی برای آغاز حفظ قرآن و استقامت در آن مناسب است اما برنامه‌ریزی‌ها باید به گونه‌ای باشد که این انگیزاننده‌ها بر انگیزه‌های معنوی و قصد قربت افراد غلبه نیابد و در نگاه سایر اقشار شائبه غلبه انگیزه‌های مادی بر انگیزه‌های معنوی را ایجاد نکند.
۸. در واگذاری مسئولیت‌های آموزشی و فرهنگی نظام اسلامی مراتب حفظ قرآن به عنوان یکی از اولویت‌های مهم تلقی شده و احراز آن در فرآیندهای ارزشیابی و انتصاب مدنظر قرار گیرد. در مورد سایر مسئولیت‌ها نیز این عامل به عنوان یکی از ارزش‌ها در نظر گرفته شود.
۹. در برنامه‌ریزی و فضا‌سازی برای رواج حفظ علاوه بر پرهیز از اجبار و اکراه باید به گونه‌ای عمل کرد که افراد در عین آزادی و اختیار نسبت به حفظ قرآن انگیزه پیدا کنند.
۱۰. حفظ قرآن باید به یک موضوع فرهنگی رایج در جامعه تبدیل شود و منحصر در مراکز، رشته‌ها و گروه‌های خاصی نباشد.
۱۱. برای ترویج و توسعه پایدار حفظ قرآن در جامعه باید به نیروهای مردمی و اجتماعی متکی بود و نقش حاکمیت در مقام سیاست‌گذاری و حمایت بنا پرهیز از تصدی‌گری (غیر از نظام رسمی آموزش عمومی و عالی) و ایجاد ساختارهای جدید باشد.
۱۲. حافظ قرآن باید به اخلاق قرآنی آراسته و دور از آفت‌های تکبر و تفاخر باشد. لذا در برنامه‌ریزی‌ها علاوه بر توجه به آداب حفظ و رشد اخلاقی حفاظ باید در حمایت‌ها، چهره‌سازی‌ها و تعاملات اجتماعی به این آسیب‌ها

توجه داشت.

راهبردهای کلان

۱. ترویج و گسترش حفظ در خانواده‌ها
۲. ترویج و گسترش حفظ قرآن در مدارس و مراکز وابسته به آموزش و پرورش
۳. ترویج و گسترش حفظ قرآن در مراکز آموزش عالی حوزوی و دانشگاهی
۴. ترویج و گسترش حفظ قرآن در نهادها و دستگاه‌های دولتی و عمومی
۵. ترویج و گسترش حفظ قرآن در بخش خصوصی و مجموعه‌ها و مؤسسات مردم نهاد و گروه‌های اجتماعی
۶. توسعه محصولات و خدمات آموزشی فرهنگی مرتبط با حفظ قرآن
۷. تبلیغ و ترویج حفظ در فضاها و اجتماعات و رسانه‌های مختلف
۸. طراحی و ایجاد ساز و کارها و ساختارهای پشتیبان اجرای طرح ملی حفظ

راهبردهای ملی

۱. فراهم کردن زمینه و فرصت لازم برای والدین به ویژه مادران و زنان خانه‌دار جهت حفظ قرآن کریم
۲. تشویق و زمینه‌سازی برای آشنایی کودکان زیر هفت سال با قرآن و شروع حفظ از این سن
۳. هدایت مدارس به ویژه مدارس ابتدایی برای برگزاری دوره‌ها و کلاس‌های حفظ قرآن
۴. تربیت معلم و مربی حفظ قرآن و ایجاد تسهیلات و سازو کارهای لازم برای حضور حافظان قرآن در مدیریت مدارس و تدریس با تمرکز بر مراکز پیش‌دبستانی و دبستان
۵. توسعه برنامه‌ها، مسابقات و رویدادهای مرتبط با حفظ قرآن در آموزش و پرورش
۶. توسعه پژوهش در حوزه حفظ قرآن و تربیت حافظ
۷. ارتقای جایگاه حفظ و حافظان قرآن در فرایندهای آموزشی، ارزیابی و ارتقاء اساتید و دانشجویان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی
۸. ترویج حفظ قرآن در حوزه‌های علمی از طریق افزایش سهم محتوای مبتنی بر حفظ قرآن و تعیین مشوق‌هایی برای طلاب حافظ
۹. تشویق کارمندان دستگاه‌ها و نهادهای کشوری و لشکری به حفظ قرآن از طریق تعیین امتیازات و تشویق‌های مادی و معنوی
۱۰. استفاده از فرصت خدمت مقدس سربازی برای ترویج و گسترش حفظ قرآن
۱۱. توسعه مؤسسات مردمی و خصوصی فعال در حفظ قرآن از طریق تعیین تسهیلات و مشوق‌های تشکیل و اداره آنها
۱۲. ترویج و گسترش جلسات حفظ قرآن مردمی و هدایت جلسات و هیئات مختلف به سمت حفظ قرآن
۱۳. ترغیب شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی و مردمی غیر قرآنی به حفظ و استفاده از حافظان قرآن
۱۴. طراحی ساز و کارهایی جهت ارتقای جایگاه اجتماعی و تکریم حافظان قرآن در جامعه
۱۵. حمایت از تولید محصولات محتوایی مورد استفاده در آموزش حفظ قرآن کریم
۱۶. زمینه‌سازی برای گسترش محصولات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری با کیفیت در حوزه حفظ قرآن
۱۷. ترویج و توسعه محتوا و خدمات مرتبط با حفظ قرآن در فضای مجازی
۱۸. تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی برای ترویج حفظ قرآن و تبیین جایگاه آن
۱۹. تبلیغ و ترویج اهمیت و اثرات حفظ قرآن در تبلیغات محیطی و شهری
۲۰. تکریم حافظان قرآن و الگوسازی ایشان برای اقشار مختلف جامعه
۲۱. فراهم کردن زمینه آموزش عمومی حفظ با استفاده از ظرفیت صدا و سیما

۲۲. فراهم کردن امکان تبلیغ ارزشان قیمت مؤسسات، محصولات و خدمات مرتبط با حفظ قرآن در رسانه‌های مختلف
۲۳. استفاده از ظرفیت گروه‌ها و تشکل‌های مذهبی برای تبلیغ و ترویج حفظ قرآن کریم
۲۴. ارزیابی مستمر و دقیق حافظان و مؤسسات حفظ از طریق طراحی و ایجاد ساختارها و سازوکارهای ارزشیابی مناسب
۲۵. ساماندهی اطلاعات و محتوای موجود در حوزه حفظ قرآن در کشور از طریق ایجاد پایگاه‌های داده و ساختارهای اطلاعاتی مورد نیاز برای توسعه و ترویج حفظ قرآن
۲۶. طراحی و ایجاد سامانه‌ها و سازوکارهای برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی هماهنگ و یکپارچه جهت اجرایی‌شدن طرح ملی

چارچوب نهادی و اجرایی

الف. سیاستگذاری و نظارت راهبردی

سیاستگذاری، نظارت راهبردی و روزآمد سازی طرح ملی حفظ بر عهده شورای توسعه فرهنگ قرآنی است. ب. برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزیابی اجرای طرح ملی حفظ قرآن کریم به منظور برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزیابی بر اجرای طرح ملی حفظ قرآن کریم، ستاد راهبری طرح ملی حفظ قرآن کریم تحت نظر شورای توسعه فرهنگ قرآنی تشکیل می‌شود.

ج. فرهنگ‌سازی و اجرا

وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما، سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سایر وزارتخانه‌ها، نهادها و دستگاه‌های اجرایی، تبلیغی و فرهنگی کشور، در فرایند اجرایی-کردن و فرهنگ‌سازی طرح ملی با ستاد راهبری طرح ملی حفظ قرآن کریم همکاری می‌کنند. تمامی دستگاه‌های اجرایی موظفند در چارچوب این طرح، برنامه‌های خود را جهت بررسی و یکپارچه‌سازی و تصویب به ستاد ارسال نمایند و در دوره‌های زمانی معین، نتایج حاصل از اجرای برنامه‌ها را به ستاد گزارش دهند.

د. الزامات اجرایی

شورای توسعه فرهنگ قرآنی موظف است ظرف مدت حداکثر سه ماه ستاد راهبری طرح ملی حفظ قرآن کریم را با محوریت وظایف ذیل تشکیل دهد:

۱. هماهنگی و هدایت تعاملات و ارتباطات دستگاه‌های مختلف و اجزای مختلف جامعه در راستای تحقق چشم‌انداز طرح ملی
  ۲. تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی متشکل از دستگاه‌های مسئول و مؤسسات فعال در زمینه حفظ برای برنامه‌ریزی و هماهنگی اقدامات و فعالیت‌ها
  ۳. تدوین اهداف بخشی و زمانی متناسب با بخشهای مختلف جامعه و تعیین شاخص‌های ارزیابی
  ۴. تدوین اقدامات و تهیه شناسنامه اقدامات (شامل اهداف، سیاست‌ها و الزامات اجرایی، شاخص‌های عملکردی، تقسیم وظایف کلان، بودجه) و برنامه اجرایی سالانه متناسب با آن
  ۵. ارزیابی مستمر و به روز رسانی دوره‌ای طرح ملی با توجه به شرایط و نتایج حاصل از اجرای آن در راستای تحقق چشم‌انداز تعیین‌شده و ارائه گزارش سالانه به شورای توسعه فرهنگ قرآنی
  ۶. تأمین منابع مالی مورد نیاز برای اجرای طرح از طریق بودجه سنواری و بودجه‌های قرآنی و فرهنگی دستگاه‌های مختلف و طراحی سازوکارهای تشویقی جهت جلب مشارکت‌های مردمی و بخش خصوصی
- تیسره- ترکیب ستاد راهبری و تشکیلات آن در مجمع شورای شورای توسعه فرهنگ قرآنی به تصویب می‌رسد.